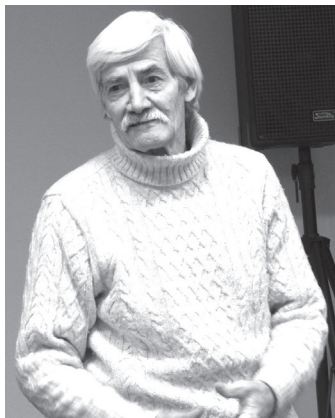

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Микола Ткач

Микола Михайлович Ткач (04.01.1942, с. Сахнівка Менського району Чернігівщини – 17.04.2019, Київ) запам'ятався землякам-чернігівцям як багатогранна людина. Йому вдалося гармонійно поєднати поетичну і наукову творчість. Удвох із дружиною Надією Данилевською Микола Ткач невтомно збирав фольклорний, ономастичний, етнографічний матеріал. Журнал «Українська культура» впродовж десяти років систематично друкував його дослідження календарних народних свят.

У 1995 році побачив світ посібник М.Ткача з народознавства під назвою «Дерево роду». Тоді ж разом із Надією Данилевською науковець видав книжку «Ключальний міст» (Джерела української міфології), за яку їм було присуджено премію «Благовіст». Згодом з'явився ще цілий ряд ґрунтовних фольклорно-етнографічних видань, поетичні збірки, мовознавчі розвідки. Серед найбільш відомих: «Золоті орли», «Вийди, вийди, Іванку», «Піс-

Микола Ткач під час творчої зустрічі в музеї М. Коцюбинського 1 грудня 2017 року.

не моя», «Перетик», «Хліб наш насущний», «Ой, ти, Калито, ой, медоная» та ін.

За низку книг про народну творчість Чернігівщини 2007 року Микола Ткач і Надія Данилевська були удостоєні звання лавреатів Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського.

Екскурсія «Різдвяні і новорічні свята у родині Михайла Коцюбинського»

Ця свята мали особливе значення. І не лише тому, що, будучи батьком чотирьох, дітей письменник завжди долучався до прикрашання ялинки, наспівуючи щедрівки разом синами та доньками. Часто саме з цими днями у родині були пов'язані цікаві випадки та значимі для кожного члена сім'ї події.

Музей-заповідник запрошує на традиційну святкову авторську екскурсію «Різдво та Новий рік у родині Коцюбинських». Під час екскурсії гості зможуть побачити садибу М. Коцюбинського у дещо нетрадиційному ракурсі і здійснити своєрідну подорож у часі і просторі від Різдва до Різдва у житті письменника.

Для участі в заході потрібно попередньо зареєструватися, адже кількість осіб у групі обмежена.

Тривалість екскурсії – 1 год. Вартість вхідного квитка – 100 грн.

Довідки та реєстрація для участі в авторській новорічній екскурсії за телефоном: (097) 465 70 91.

Адреса музею: м. Чернігів, вул. Коцюбинського, 3.

Дивовижні трудоги краєзнавці

В обласній бібліотеці імені Софії та Олександра Русових 18 грудня у межах засідання клубу «Краєзнавець» при бібліотеці відбувся круглий стіл з нагоди 35-річчя утворення обласної організації Національної спілки краєзнавців України, а також 50-річчя клубу.

Директор бібліотеки Юрій Соболь наголосив, що одним із пріоритетних напрямів книгозбірних обласної є краєзнавча діяльність.

Про історію та становлення краєзнавчого руху в регіоні, установчу конференцію, що відбулася у грудні 1989 році й ухвалила рішення про заснування обласного історико-краєзнавчого товариства, сучасне життя спілки розповів голова правління обласної спілки краєзнавців України, професор Навчально-наукового інституту історії та соціо-гуманітарних наук ім. О. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка, президент клубу «Краєзнавець» Олександр Коваленко.

Історія краєзнавчої діяльності бібліотеки та півстолітній шлях клубу «Краєзнавець» – тема виступу активної учасниці тих подій, першої завідувачки відділу краєзнавства бібліотеки, заслуженого працівника культури України Людмили Студякової. Досвід взаємодії краєзнавців з громадами Чернігівського району поділився голова Чернігівського районного осередку НСКУ Андрій Курданов.

У цікавому спілкуванні взяли участь краєзнавець, дослідник історії сіл Черниш та Клочків Чернігівського району Іван Кириєнко, старший науковий співробітник історичного музею ім. В. Тарновського, віцепрезидент клубу «Краєзнавець» Світлана Половникова, учений секретар музею Людмила Линюк та інші.

З книжково-ілюстративною виставкою «Дивовижні трудоги. Краєзнавці Чернігівщини» ознайомила присутніх модератор заходу – завідувачка відділу краєзнавства Ірина Каганова.

Сосницький літературно-меморіальний музей О. П. Довженка

«Велике Незняте» українське кіно

Примітно, що наприкінці життя, Олександр Петрович Довженко також написав сценарій науково-фантастичного фільму про подорож на Марс «У глибинах Космосу».

«Один з героїв не повернеться на Землю. Він загине в іншому світі або залишиться там назавжди з якихось причин. Для когось торжество повернення буде неповним. Хтось дивитиметься в холодне, темне небо вже без надії на привіт, як буває і буде в житті. Це має надати фільму людяності.»

Прочитати все, що можливо, про темні супутники зірок, себто про планети, яких, може, в нашій Галактиці мільйони і наявність яких зовсім по-іншому малює нам картину «народонаселення» Галактики...

О. Довженко, «В глибинах Космосу».

15 червня 1953 р.

Повідомляє Довженко-Центр:

Унікальні знімки проб незнятого фільму «Прибулець» Леоніда Бикова, яку він мав ставити на Кіностудії Довженка у 1979 році.

Здобувши широке глядацьке визнання за два останні фільми про війну – «В бій ідуть лише старі» та «Атланти, йшли солдати», у 1978 році Леонід Биков прийняв досить несподіване рішення взятися за постановку трагікомічної фантастики: про зустріч із позаземною цивілізацією, зустріч суто номінальну, навіяну похміллям. Її основою мала стати повість «Прибулець-73» Євгенія Шатка.

Це була історія колгоспного механізатора Юхима, що опинився в іншій галактиці на планеті Рюм. У цей же час на Землю, і маленьке українське село, потрапляв близнюк Юхима, ін-

шопланетянин Рюм. Тут прибулець закохався в дружину Юхима, доки той, як міг, шукав відголоски широго і людського на синтетичному, стерильному, «ідеальному» позазем'ї.

Обидві головні ролі у фільмі мав класично виконати сам Биков. Оператором стрічки запросили Вадима Ілленка. Зняли навіть акторські проби, які потім були змонтовані в окремий короткометражний фільм. Побудували велику декорацію літаючої тарілки, спланували складні комбіновані зйомки зі спецефектами для фантастичних сцен.

Але повертаючись із дачі до Києва, Биков загинув в автокатастрофі. Так «Прибулець» назавжди поповнив велику колекцію «українського незнятого».

Хоча екранізація повісті «Прибулець-73» на Кіностудії Довженка таки побачила світ за три роки після того – уже в постановці Бориса Івченка, під назвою «Зоряне відрядження». Але знати, яким би виглядав фільм Леоніда Бикова, ми вже не будемо. Проте можемо припускати, розглядаючи ці знімки.

Фото із колекції Кіноархіву Довженко-Центру. Надходження від видатного оператора Юрія Гармаша. Автор **Леонід Критенко**

Календар січня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових видає щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2025 рік». Укладачі: Л.Студьонова, І. Каганова. Відповідальний за випуск Ю.Соболь. Друкуємо січну частину календаря.

Січень

1 – Народився Олександр Григорович Олійник (1940), поет і журналіст з Чернігова, лауреата обласної премії імені М. Коцюбинського та інших престижних літературних премій.

4 – У селищі Лосинівка Ніжинського р-ну народився Михайло Іванович Руденко (1940), завідувач відділення функціональної діагностики обласної лікарні (1985 – 2002), письменник, лауреат обласної премії імені М. Коцюбинського (1998).

5 – Народився Яків Миколайович Слупський (1885 – 1970), лікар, головний акушер-гінеколог Чернігівського відділу охорони здоров'я (1949 – 1954), заслужений лікар України (1954), кандидат медичних наук. Автор низки наукових праць з акушерства та гінекології та розвідок краєзнавчої тематики.

7 – В Острі народився Аркадій Мусійович Заболотний (1870 – 1928), генерал-хорунжий Армії Української Держави, головнокомандувач 9-ї армії УНР. Син М. М. Заболотного (1838 – 1912) – викладача Остерського повітового училища, Остерського міського голови. А. М. Заболотний помер на еміграції в Югославії.

10 – В с. Киселівка Менського (нині Корюківського) р-ну народився Феодосій Васильович Губенко (1900 – 1973), провідний хірург госпіталю часів Другої світової війни, головний хірург Чернігівської області, заслужений лікар України (1954).

12 – В с. Заньки Ніжинського р-ну народився Степан Онисимович Бурачок (1800 – 1877), кораблебудівник, викладач, публіцист, прозаїк, видавець. Генерал-лейтенант Корпусу корабельних інженерів (1869). Видавець щомісячного просвітницького журналу «Маяк» (1840 – 1845).

13 – В Качанівці на Ічнянщині народився Михайло Володимирович Тарновський (1865 – 1943), громадський діяч, внук В. В. Тарновського, автор генеалогії Тарновських та статті про садибу Качанівка, спогадів про Тарновських та Т. Г. Шевченка.

14 – В с. Ведильці Чернігівського р-ну народився Іван Михайлович Рослий (1925–1989), геоморфолог, палеогеограф, доктор географічних наук. Жив і працював у Києві. Похований у рідному селі.

15 – Народився Петро Олександрович Рум'янцев-Задунайський (1725 – 1796), граф, малоросійський генерал-губернатор, очільник Чернігівського намісництва (1782 – 1790). Організатор низки реформ, які вплинули на розвиток краю. Володар маєтків на Чернігівщині.

17 – Народилася Наталія Євгенівна Самохіна (1955), завідувачка відділу обласного історичного музею ім. В. В. Тарновського, організаторка і модераторка музейного «лекторію на колесах» «Дорогами рідного краю».

18 – Народився Петро Васильович Рубан (1940 – 2011), дисидент, політ'язень, член Української Гельсінської Спілки. Жив і працював у Прилуках, де й був заарештований 1976 року. На захист Петра Рубана виступали Андрій Сахаров, Левко Лук'яненко, Рональд Рейган.

19 – В Чернігові народився Олександр Володимирович Шекін (1935 – 2020), історик, археолог, краєзнавець. На території Чернігівщини обстежив та відкрив понад 500 археологічних пам'яток. Працював у секторі археології історичного музею імені В. В. Тарновського. Автор низки книг і публікацій.

22 – 1905 р. в газеті «Наші дні» вміщено кореспонденцію про виступи М. М. Коцюбинського і М. О. Черлунчакевича на зборх громадської бібліотеки з вимогою скасувати цензуру на прогресивні видання.

23 – В Чернігові народилася Ксенія Олександрівна Бельмас (1890 – 1981), оперна і камерна співачка, примадонна французької Гранд-Опера, Берлінської державної опери і примадонна Південно-Африканської Республіки.

1960 р. відкрито літературно-меморіальний музей О. П. Довженка у Сосниці.

На хуторі Калениківщина Ромненського повіту (нині у складі с. Слобідка Прилуцького (донедавна Талалаївського) р-ну) народився Петро Петрович Ротач (1925 – 2007), полтавський історик літератури, автор статей про літературні процеси на Чернігівщині, лауреат премій імені П. Чубинського та Панаса Мирного.

25 – 1925 р. засновано Ніжинське наукове товариство краєзнавства при Всеукраїнській академії наук. Складалося з чотирьох секцій: історичної, статистично-економічної, етнографічної, природничої. Припинило діяльність на початку 1930-х рр.

29 (17 ст. ст.) – у 1805р відбулось урочисте відкриття Чернігівської чоловічої гімназії.

День пам'яті героїв Крут.

30 – 1870 р. Чернігівським губернатором був призначений Олексій Олександрович Панчулідзев (1819 – 1888), при якому розпочалося будівництво водогону, видання ліберальної періодичної преси в Чернігові. Після губернаторської служби обраний гласним Чернігівських повітових земських зборів. Володів маєтком у с. Халявін Чернігівського повіту.

Календар Українських визвольних змагань

1 січня 1879 р. на хуторі біля Батурини народився Василь Кірій, генеральний хорунжий Армії Української Держави. 1 січня 1888 р. у с. Кіпті народився Василь Божко, хорунжий Армії УНР.

7 січня 1870 р. у м. Остер народився Аркадій Заболотний, генеральний хорунжий Армії Української Держави.

7 січня 1891 р. у м. Ічні народився Юрій Добриловський, полковник Армії УНР, лікар, громадський діяч. 12 січня 1894 р. у с. Козел Чернігівського повіту народився Василь Еллан-Блакитний, український революційний діяч, письменник. 14 січня 1894 р. у містечку Синявка на Чернігівщині народився Павло Дубрівний, хорунжий Армії УНР, Лицар Залізного Хреста.

19 січня 1889 р. у м. Чернігів народився Марко Ганжа, полковник Армії УНР. 23 січня 1887 р. у с. Вереміївка на Чернігівщині народився Грицько Деменко, начальник постачання 3-ї Залізної дивізії Армії УНР.

26 січня 1892 р. у с. Дейманівка Прилуцького повіту народився Григорій Яковенко, член Холодноярського повстанства.

28 січня 1897 р. у м. Городні народився Іван Ремболович, підполковник Армії УНР.